

בצל השומרים החמושים
ברקע, משמאל, מתנשא מיגדל הפעמונים של הכנסייה. מאחורי הקהל ברחבה, נראים שני הכיכר המרכזית של בית לחם. שעה קלה לפני תפילת חצות.

אוטובוסים מוארים, ולידם מכונית נוספת. באוטובוסים אלה הותקנו תאי הטלפון הניידים. כבל הטלפון לירושלים נותק עלידי חבלנים, בשדה מחוץ לעיר. תאי הטלפון הניידים הותקנו במיוחד עלידי הדואר הישראלי לשימושם של כתבי החוק, כדי שיוכלו לדחוף במהירות.

מהרם ובג'ית - לילה

— מאת שלום כהן —

ה רדיו במכונית העביר את קולו של קריון רבת-עמון: "בית לחם האבלה והשבויה קידמה היום את פני חג המולד. הליקופטרים חגים מעל לעיר, ושלטונות הכיבוש מרשים

לצליינים ולמאמינים להיכנס רק על-פי רשיון מיוחד."
כיביתי את הרדיו. בחוץ היו הרחובות של ירושלים המיוזרחית מלאים קולות של שירה. שירה מתכתית, ששודרה מרמקולים וקיבלה הד חלול מיוחד — מכיוון שהרחובות היו ריקים.

גם התחנה המרכזית, מול שעד שכם, היתה שוממה. רק ברציף אחד היו סימני חיים: הרציף שממנו יצאו האוטובוסים הערביים לבית לחם.
רק כעבור 45 דקות זו האוטובוס. היו בו שלושה בחורים ערביים; שני זוגות ערביים צעירים, ושלוש קבוצות של ביטניקים. נסענו דרך סימטות לוואדי ג'ון. שם נקבעה תחנה סופית ליציאת אוטובוסים לבית לחם. הנהג רצה לראות אם יש שם נוסעים, כדי למלא בהם את האוטובוס שלו. אבל בוואדי ג'ון לא היו נוסעים. ארבעה אוטובוסים עמדו בתור, ריקים.

יצאנו לדרך, בכביש הארוך והמפותל המארץ את הדרך בחצי שעה. באחת התחנות המתין זוג צעיר: יהודים הרוצים להגיע לבית לחם, למרות האיסור. הנהג מכר להם בשימחה שני כרטיסים, והם ניבלעו בין הביטניקים.
לפתע — מחסום. שני שוטרים דרוויים של מישמר הגבול ניכסו. הם לא חיפשו חבלנים. "פי הון יהודי?" שאל אחד מהם בקול רם. שתיקה. השוטרים בחנו את פני הנוסעים. הנהג השיב: "לא, מה פיש יהודי!"

★ ★ ★
"אין מצב-רוח!"

מה הפלא, אם כן, שהשפה הגשמית ביותר בבית לחם, על אף האיסור ה"מפורש, היתה העברית?
בכיכר המרכזית, מול כנסיית המולד, הו"תקנו פנסים צבעוניים וזרקורים. הם האירו ישימון מרוצף, אשר גם בשעות השיא, סמוך לחצות, נישאר ברובו ריק מאדם. תושבי בית לחם, שנהגו לכלא את הרחבה מדי שנה,

העדיפו להישאר בביתם. "אין מצב-רוח", הסביר מתקן מכשירי-חשמל, שעקב מפתח הנוותו אחר תנועת השוטרים והחיילים. "חוף מזה — אם יקרה משהו, יעצרו כל ערבי בסביבה. למה לנו צרות?"

לא רק הנוצרים של בית לחם נישארו בכתייהם. גם תושבי הגדה והנוצרים הישראליים לא באו. בגלל קריאות-החרם מ"עמאן? מחשש התקפה של אל-פתח? כהפגנה ספונטאנית נגד הכיבוש הישראלי?
ואילו התיירים הנוצריים, אשר משרד התיירות ראה אותם בדמיונו באים בעשרות אלפיהם — גם הם נימנעו מלחגוג השנה בבית לחם.

★ ★ ★
כרטיסי-כניסה בשני דולאר

ה כניסה עצמה היתה מלאה. גם בה שלטה ברמה השפה העברית. אולי מפני שאלה שאינם דוברים עברית שתקו, בניסיון להתפלל.
ניכנסתי בעזרתם האדיבה של שני רוכלים אלגנטיים, שעמדו ליד המחסום, אשר נישמר בקפדנות עלידי השוטרים. בידיהם החזיקו גלויות צבעוניות של הכנסייה הקדושה — אבל מכרו כרטיסי-כניסה. שני דולאר כרטיס. איך קיבלו את מלאי הכרטיסים? פשוט: המזמנים המקומיים, שהחליטו להחרים את הכסס, נתנו להם את כרטיסי-ההזמנה.

★ ★ ★
"למה העם לא בא?"

ב חצר החיצונית של הכנסייה הצ"טופפו כמה כמרים, לבושים בגלימות החומות הארוכות של מיסדר הפרנציסקנים. אחד מהם דיבר עברית רהוטה. היה שמונה שנים בנצרת. הוא זוכר את בית לחם של השנים הקודמות. "היתה שימחה, היה דוחק, היו המונים. עכשיו יש — סדר. יותר מדי סדר. בדיוק כמו בביקור האפיפיור בנצרת. הוא עבר את כל העיר, ואחר כך שאל: איפה העם? למה העם לא בא?"

טראח! טראח! טראח!
שני קוואסיס, בחלבושתם התורכית ה"ססגונית, צעדו בכבוד אל תוך הכנסייה, כשהם מכים במטות-השרד שלהם, כדי ל"פנות דרך לאורחים החשובים מאוד: אלוף עווי נרקיס ופמלייתו.

אילו בא האלוף ושלישו, למשל, מילא אבל כבודה כליכך גדולה של לובשי-מדים! הכמרים והכוהנים לא שמו לב לכל אלה. הם ניהלו את התפילה כפי שניהלו אותה בשנה שעברה, או לפני אלף שנה; וכפי שבוודאי ינהלו אותה בשנה הבאה או בעוד אלף שנים.
והעיקר שכולם יהיו שבעיר-רצון. הישראליים יכולים לטעון, לניצחון, מעצם קיום התפילה בשלום. הערבים יכולים גם הם להתגאות — כי החרם הצליח.

השוד
ערבי, שעורר את חשדותיו של שוטר זה, הובל לחקירה מיידית אל תחנת המשטרה שבמקום.

מאמין
שבא ממרחקים. משתחוה לפני מערת האבוס, אשר בה, לפי המסורת הנוצרית, ילדה מרים את ישו.